

ปรัชญาโลก

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร : แต่ง
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พิมพ์เผยแพร่

ปรัชญาโลก

- ผู้แต่ง : พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.
บรรณาธิการ : ศาสตราจารย์พิเศษอดิศักดิ์ ทองบุญ
ผู้พิสูจน์อักษร : นายสุชญา ศิริธัญญกร นางสาวสังเวียน พู่เฟื่อง
ผู้ออกแบบปก : นายพิจิตร พรหมลี
ผู้จัดรูปแบบ : นายวรพันธุ์ แยมหงษ์ปภา
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สิงหาคม ๒๕๖๑
จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม
ลิขสิทธิ์ : ลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ISBN 978-616-300-454-3

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ ๓๙ หมู่ที่ ๑ ต.ลำไทร อ.วังน้อย
จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓/๐
โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๑-๑๓ ถนนมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

โทรสาร ๐-๒๖๒๓-๕๖๒๔ โทรสาร ๐-๒๖๒๓-๕๖๒๓

คำนำสำนักพิมพ์

หนังสือ “ปรัชญาโลก” เล่มนี้ เป็นผลงานเขียนของพระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร. ประกอบด้วยเนื้อหา จำนวน ๒๕ เรื่อง เช่น คิดเพลิน ๆ ไปกับเรื่อง “ชีวิต” นิยามคำว่า “ชีวิต” กับ “ปัญหา”, ความจริงอะไรบางอย่างเกี่ยวกับ “ชีวิต” “ชีวิต” คืออะไร ? “อะไร” คือชีวิต ?, ชีวิต ความทุกข์ และการฆ่าตัวตาย ทำอย่างไรเมื่อชีวิตมีทุกข์, อะไรดีกว่าระหว่าง “อยู่” กับ “ตาย” ?, ว่าด้วยชีวิตและความขัดแย้ง, ความขัดแย้งกับ “เวลา และอารมณ์”, ความขัดแย้ง ธรรมชาติของโลก ธรรมชาติของมนุษย์ จนถึง เพลินไปกับ ชีวิต “ดี” กับ “ไม่ดี” ? อะไรคือนิยาม ? “ถูก” กับ “ผิด” อะไรคือนิยาม ? แต่ละเรื่องในหนังสือเล่มนี้ มีเนื้อหาไม่ยาว ควรแก่การเรียนรู้ยิ่งนัก เพราะล้วนให้คติธรรม ให้ปรัชญาแนวคิดและแนวทางในการดำเนินชีวิต ที่จะทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีเมตตา มีความสุข

เมื่อมีกำหนดการจะจัดพิธีรับพระบัญชา สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงมีพระบัญชาแต่งตั้ง พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ/วันจันทร์), ศาสตราจารย์ ดร. ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวันศุกร์ที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ หอประชุมใหญ่ อาคาร มวก ๔๘ พรรษา

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รู้สึกปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง ในวโรกาสอันเป็นมงคลเช่นนี้ จึงขอเสนอผลงานของพระเดชพระคุณ เรื่อง “ปรัชญาโลก” มาจัดรูปเล่ม เพื่อจัดพิมพ์แจกเป็นธรรมบรณการ มอบเป็นที่ระลึกแต่ท่านผู้บริหารคณาจารย์เจ้าหน้าที่ และนิสิตทุกรูป/ทุกท่าน และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

□ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำสำนักพิมพ์	(๓)
คิดเพลินๆ ไปกับเรื่อง “ชีวิต” นิยามคำว่า “ชีวิต” กับ “ปัญหา”	๑
ความจริงอะไรบางอย่างเกี่ยวกับ “ชีวิต”	๑๔
ชีวิต ความทุกข์ และการฆ่าตัวตาย ทำอย่างไรเมื่อชีวิตมีทุกข์ อะไรดีกวาระหว่าง “อยู่” กับ “ตาย” ? ว่าด้วยชีวิตและความขัดแย้ง	๒๑
ความขัดแย้งกับ “เวลา และอารมณ์”	๒๓
ความขัดแย้ง ธรรมชาติของโลก ธรรมชาติของมนุษย์	๓๓
คิดเพลินๆ เรื่อง “ชีวิต” กับ “ความฝัน” ว่าด้วย “ความฝัน” กับ “ความจริง” “ความฝัน”	๓๘
กับความเป็นไปได้ที่จะจริงหรือไม่จริง ใครเชื่อได้ ใครเชื่อไม่ได้ ? อะไรเชื่อได้ อะไรเชื่อไม่ได้ ?	๔๓
กับบางวันที่อารมณ์ไม่ดี กับบางวันที่อารมณ์ดี	๕๘

เรื่อง	หน้า
กับ “บางคน” ที่ไม่ชอบเรา และกับ “บางคน” ที่ชอบเรา	๖๒
กับบางวันที่รู้สึกโกรธ	๖๕
กับ “ความคิด” และ “วันเวลา” มีอะไรในยี่สิบสี่ชั่วโมงของเมื่อวันวาน วันนี้ และวันพรุ่งนี้ ?	๖๙
โลกนี้คืออะไร ? ว่าด้วยโลกของเรากับโลกของเขา อยู่กับเรื่องเดิมๆ ในชีวิตประจำวัน “เกิดกับตาย ได้กับเสีย” กับวิธีการสร้างความรู้สึที่ดี ๆ ซับซ้อนในเรียบง่าย เรียบง่ายในซับซ้อน “ประสบการณ์” จากศูนย์ถึงอนันต์ จากอนันต์ถึงศูนย์	๓๒
กับคำว่า “ว่าง” และ “พักผ่อน” มีหรือไม่มีที่บอกว่า “ว่าง” หรือ “ไม่ว่าง” ? “ความคิด” กับคำว่า “อย่าคิดมาก” ความคิด ความเชื่อ กับความสำเร็จ	๓๔
มี “ความหมาย” กับไม่มี “ความหมาย” อยู่ที่ความ “รู้สึก” ของเรา หรืออยู่ที่คนอื่น หรืออยู่ที่ไหน ?	๓๖
	๓๘
	๔๐
	๔๓

เรื่อง	หน้า
นิพพาน กับ “ฝั่งนั้น” และ “ฝั่งนี้” “ความสุข” กับ “ความทุกข์”	๔๕
“ดอกไม้” กับ “ขยะ” และ “เมตตา” กับ “โทษะ” อยู่กับ “อุเบกขา” ดีกว่าไหม ?	๔๗
“น้ำค้าง” กับ “ภูเขา” “ความไม่เที่ยง” กับ “ความเที่ยง”	๔๙
“ความรู้” “ตำรา” และ “การศึกษา” สามอย่างเดียวกัน หรือคนละอย่างกัน ?	๕๑
เพลินไปกับ “งาน” เพลินไปกับ “ชีวิต”	๕๔
“ดี” กับ “ไม่ดี” ? อะไรคือนิยาม ?	๕๘
“ถูก” กับ “ผิด” อะไรคือนิยาม ?	๑๐๕

คิดเพลินๆ ไปกับเรื่อง “ชีวิต” นิยามคำว่า “ชีวิต” กับ “ปัญหา”

เราส่วนมากเข้าใจว่า มนุษย์เท่านั้นที่มีปัญหา เกิดเป็น
เทวดานี้คงไม่มีปัญหาอะไรให้หนักอกหนักใจ อาจจะมีปัญหา
บ้างแต่ใช้อำนาจดลบันดาลก็แก้ปัญหาก็ได้ เพราะพวกเทวดา
มีอำนาจเยอะ เราเข้าใจกันอย่างนั้น

แต่ขอให้เข้าใจใหม่อย่างนี้ครับ

มนุษย์มีปัญหาของมนุษย์ เทวดามีปัญหาของเทวดา
ลิงมีปัญหาของลิง แมวก็มีปัญหาของแมว สรุปรว่า เกิดเป็น
อะไรล้วนมีปัญหาทั้งนั้น

ปัญหามันมาพร้อมกันกับที่เราเกิดเป็นตัวเป็นตน

หรือจะบอกว่า “ปัญหามันมาก่อนที่จะเกิดเป็นตัวเป็น
ตนด้วยซ้ำ” ก็ได้

และว่าตามจริงแล้ว เพราะปัญหานี้แหละที่ทำให้เกิด
มาเป็นตัวเป็นตนได้ทุกวันนี้

ทีนี้มาดูกันจริงๆ หน่อยว่า “ปัญหา” คืออะไร? อะไร
คือ ปัญหา ?

หลายคนบอกว่า ไม่น่าถามอย่างนี้หรอก ใคร ๆ เขาก็
รู้กันทั้งนั้นแหละ ถามแบบนี้เหมือนคนไม่มีความคิด ถามทำไม
ให้เสียเวลา (และคงไม่ต้องตอบให้เสียเวลาอีกเหมือนกัน)

จริงหรือที่บอกว่า “ใคร ๆ เขาก็รู้”
อาจจะจริงอย่างที่บอกครับ ใคร ๆ ก็รู้จักคำว่า
“ปัญหา”

แต่ถ้าถามว่า “ปัญหาคืออะไร ?” ไม่มีใครรู้จริง ๆ
หรอกครับ

คำนี้ไม่มีใครนิยามหรอก มีแต่คนพูดถึง คนนั้นบอกว่า
ว่ามีปัญหา คนนี้บอกว่ามีปัญหา หรือแม้กระทั่งบอกว่า “ไม่มี
ปัญหา” ซึ่งเป็นการพูดปลอบใจตัวเองหรือปลอบใจคนอื่น
แท้จริงแล้ว คำว่า “ปัญหา” คืออะไร ?

“ปัญหา” มีอยู่ ๒ ลักษณะ:

ลักษณะที่ ๑ ปัญหาที่เรานิยมใช้ในภาษาไทยว่า
“คำถาม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Question ปัญหาแบบนี้ไม่
ยากหรอกครับ ถามมาถ้าตอบได้ก็ตอบไป ถ้าตอบไม่ได้ก็ไม่
ต้องตอบ หรือถ้ากลัวเสียเชิงก็พยายามหาคำตอบที่พอ
ยอมรับได้ ถูกบ้างไม่ถูกบ้างไม่ว่ากัน

ลักษณะที่ ๒ ปัญหาที่มันเป็นเรื่องของชีวิตประจำวัน
ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Problem เช่น ทำงานไม่เสร็จตาม
กำหนด ถูกเจ้านายตำหนิ อย่างนี้ก็เป็นปัญหา

กลับบ้านดึกหนอย คนที่บ้านไม่พอใจ ทะเลาะมีปากมี
เสียงกัน อย่างนี้ก็เป็นปัญหา

ปีนี้ลูกเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น เงินเดือน
ไม่พอใช้ อย่างนี้ยิ่งเป็นปัญหาครับ

“ปัญหา” แบบที่ ๒ นี้แหละที่จะพูดในที่นี้

พระพุทธศาสนามีทัศนะอย่างไรเกี่ยวกับ “ปัญหา” แบบที่ว่านี้ เราพอเดินเฉียดกำแพงวัดเป็นได้ยืนที่เดียวแหละ ครั้นเรื่อง “อริยสัจ ๔” พระพอได้ขึ้นนั่งธรรมมาสน์แล้วไม่ว่าจะเทศน์เรื่องอะไร ต้องมีเรื่องอริยสัจ ๔ เข้าไปเกี่ยวข้องของทุกทีไป อริยสัจ แปลได้หลายอย่างครับ แปลว่า ความจริงที่ประเสริฐก็ว่าได้ แปลว่าความจริงที่พระอริยะตรัสรู้ก็ได้ แปลว่าความจริงของพระอริยะก็ได้ แปลว่าความจริงที่ทำให้คนเป็นอริยะก็ได้ อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ทุกข์ คือ สภาพที่เป็นปัญหา

สมุทัย คือ บ่อเกิดแห่งปัญหา

นิโรธ คือ การดับปัญหา

มรรค คือ วิธีนำไปสู่การดับปัญหา

“ปัญหา” ที่เป็นเรื่องของชีวิตประจำวัน ที่ไม่ใช่เรื่องของคำถามว่าอะไรที่ไหนอย่างไร เมื่อไรนี้แหละที่พระพุทธศาสนาบอกว่า “ทุกข์”

ปัญหา คือ อะไรต่อมิอะไรที่ทำให้เราเป็นทุกข์ ไม่ว่าจะทุกข์กายหรือทุกข์ใจ

พระพุทธศาสนาบอกว่า ชีวิตคือชั้น ๕ หรือพูดกลับกันก็ได้ว่า ชั้น ๕ คือชีวิต พูดตามหลักการสรุปให้ฟังง่าย ๆ ว่า ชีวิตคือปัญหา (เขียนแบบบาลีปนไทยว่า สังขิตเตนะ

ปัญจอุปาทานักขันธา ทุกขา) โดยสรุป ชั้นที่ทำให้ยึดมั่น
ถือมั่น ๕ อย่างเป็นทุกข์ ทุกข์คือชั้น ๕ และชั้น ๕ คือทุกข์
ทุกข์คือชีวิต และชีวิตคือทุกข์

พระพุทธศาสนาพูดถึงปัญหาอย่างนี้แหละ ฟังดูแล้ว
ง่าย เราเห็นตำตาอยู่ทุกวัน ชีวิตเรามันเต็มไปด้วยเรื่องราวดีบ้าง
ไม่ดีบ้างเหมือนนิยายน้ำเน่า จะบอกว่า “โลกนี้มีแต่ปัญหา”
คงไม่ผิดนัก เรื่องของ “ปัญหา” นี้มีอะไรแปลก ๆ แทรกอยู่
เยอะครึบ

ถามจริง ๆ นะครับ “โลกนี้มีแต่ปัญหาจริงหรือ ?”
“ปัญหา” อยู่ที่ไหน ? อยู่ที่ตัวเราหรืออยู่ที่สิ่งแวดล้อมรอบตัว
เรา ? เราเป็นก่อกำปัญหาเองหรือคนอื่น/สิ่งอื่นก่อกำให้ ? ลองคิด
ดูให้ดีนะครับ

เชื่อไหมครับ เมื่อพูดถึง “ปัญหา” มีอะไรแปลกอย่าง
นี้

อย่างที่ ๑ บางเรื่อง/บางสิ่งบางอย่าง/บางคนไม่ใช่
ปัญหา ไม่เป็นปัญหา และไม่มีปัญหาเลย แต่เรา(ตัวเองนี่)คิด/
รู้สึกว่าเป็นปัญหา คิดว่ามีปัญหา เห็นว่าเป็นปัญหา เช่น

คนบ้านนอกเขาปลูกผักปลูกหญ้า เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย
ทำไร่ไถนา ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตาทวด
ไม่เคยเดือดร้อน อยู่มาวันหนึ่ง รัฐบาล(พวกคนที่อยู่ในกรุง)
บอกว่า แบบนี้ล้าหลัง คุณภาพชีวิตมีปัญหา ต้องพัฒนาให้ดี

ขึ้น ไปทำถนนลาดยางเข้าหมู่บ้าน ไปตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ใกล้ๆหมู่บ้าน เอาไฟฟ้า เอาคอมพิวเตอร์เข้าไป เอาโทรศัพท์ เอาอินเทอร์เน็ตเข้าไป แล้วเป็นอย่างไรครบทุกวันนี้ เสียงรถ ราวิ่งวุ่นวาย ลูกหลานชาวบ้านไปผ่อนรถมอเตอร์ไซด์มาขับ เล่น ประสบอุบัติเหตุบ้างล้มตาย บ้างง่อยเปลี้ยเสียขา น้ำใน คลองข้างหมู่บ้านเป็นพิษเพราะโรงงานปล่อยน้ำเสียลงไป ลูก หลานชาวบ้านติดเกมส์คอมพิวเตอร์รังอวมแวม

สภาพบ้านนอกอย่างที่ว่านี้แหละที่บอกว่า ไม่ใช่ปัญหา ไม่ใช่ปัญหา ไม่มีปัญหา คือคนบ้านนอกเขาไม่มีปัญหาหรอก แต่รัฐบาลคิดว่ามีปัญหา ซึ่งเป็นกรเข้าใจผิดแล้วก็ไปสร้าง ปัญหาให้เขา

อย่างที ๒ บางเรื่อง/บางสิ่งบางอย่าง/บางคนเป็น ปัญหา และมีปัญหา แต่เรา(ตัวเองนี่)กลับคิด/รู้สึกว่ ไม่ใช่ ปัญหา ไม่ใช่ปัญหา และไม่มีปัญหา เช่น

บ้านเราทุกวันนี้สะดวกสบายไปเสียทุกอย่าง อยากกิน อะไรก็ได้กิน อยากไปไหนก็มียานพาหนะสะดวกสบายไปได้ รวดเร็วตั้งใจนึก อยากติดต่อกับใครที่ไหนเมื่อไรก็สะดวก รวดเร็วมีโทรศัพท์มือถือสื่อสารถึงกันได้รวดเร็ว แต่หารู้ไม่ว่ นีัแหละกำลังมีปัญหา เป็นโรคอ้วนเพราะกินสารพัดอย่าง ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์เสียชีวิตพิกลพิการ แต่ละเดือนเสียค่า โทรศัพท์มากมายมหาศาล ปัญหาทั้งนั้นท่านทั้งหลายเอ๋ย

